

Güneş İçin Belediye Başkanları iklim krizinin çözülmesine nasıl katkıda bulunabilir?

Seçmenlerin belediyelerden beklediği hizmetler, iklim değişikliğiyle mücadele ile paraleldir. Hepimiz havası temiz bir kentte yaşamak isteriz. Patlamaya hazır çöp dağları yerine, atıkların dönüştürülmesini, işimize yürüyerek ya da bisikletle gidip gelmeyi ya da tramvay veya metro gibi trafik engeline takılmayan ucuz ulaşım araçlarını kullanmayı, ısınmak için astronomik rakamlar ödememeyi, evimizde otoyol gürültüsüne maruz kalmamayı... Bunların dışında hepimiz işsizliğin azaltılmasını, petrol veya doğalgaz fiyatlarının hayatımızı doğrudan etkilememesini, çocuklarımızın sağlıklı olmasını talep ediyoruz. BBC'nin 21 ülkede düzenlediği bir araştırmaya göre, Türkiye'de yaşayanların %59'u iklim değişikliğini önlemek için hemen ve büyük adımlar atılmasını, %19'u da aşamalı olarak adımlar atılmasını talep ediyor[1]. Bu anket de gösteriyor ki, artık hiçbir politikacı, bu ülkede yaşayanların, bu kadar duyarlı olduğu bu büyük küresel sorunu görmezden gelemez. Herhangi bir termik santralin yanı başında yaşamayı reddeden, enerjisini güneş veya rüzgâr gibi temiz seçeneklerden elde etmek isteyen, ısınma veya elektrik tüketiminde tasarrufu tercih eden ve toplu taşımayı yeğleyen insanlara vizyon sahibi belediye başkanları gerekiyor.

1- Dünyadan örnek belediye başkanları ve belediyeler

Tüm dünyaya örnek olabilecek belediye başkanlarından biri Amerika'dan Seattle Belediye Başkanı Nickels. Dünya, Bush saltanatının, petrol şirketlerine olan bağlılığı nedeniyle iklim mücadelesini 8 yıl boyunca sekteye uğratmasını izlerken Nickels boş durmadı ve daha sonra ABD'de 900 kadar belediyenin katıldığı büyük bir Kyoto hareketi başlattı. "ABD Belediye Başkanları İklim Koruma Anlaşması"na imza atan belediye başkanları, Kyoto Protokolü'nün gerektirdiği emisyon azaltım hedeflerini kendi bölgelerinde yürürlüğe soktular ve federal hükümetin de harekete geçmesi için baskı mekanizması kurdular. Nickels, önce Seattle kenti için bir eylem planı hazırladı ve her yıl bu plana uygun bir ilerleme raporu yayınlıyor. Bugüne kadar Seattle'da metroya ek olarak 20 bin saat ek otobüs hizmeti sağladı. 50 mil uzunluğunda bisiklet yolu yapıldı. Yeşil taksi uygulaması başlatıldı. Şehirde 410 bin galon yakıt tasarrufu sağlandı. Elektrikli otomobillere geçilerek şehir merkezinde %40 yakıt tasarrufu yapıldı. Seattle'daki binalarda %20 enerji verimliliği sağlamak üzere Yeşil Bina Özel Timi kuruldu. 1.4 milyon adet tasarruflu ampul dağıtıldı. 10 bin haneye evde enerji tasarrufunu anlatan rehberler dağıtıldı. Tüm bu uygulamalarda hedef, 2012 yılına gelindiğinde sera gazı salımlarını 1990 seviyesinin %7 altına çekmekti. Bu hedef 2005 yılında aşıldı [2].

Nickels'in öncülük ettiği belediye başkanları daha sonra "Belediye Başkanları İklim Koruma Merkezi"ni kurdular. Bu merkezin her yıl yayınladığı "En İyi Örnekler ve Stratejiler Rehberi"nde belediyelerin ne kadar hızlı hareket edebileceği pek çok örnekle gösteriliyor[3]. Belediyelerin en çok tercih ettiği programlar, enerji tasarrufu uygulamaları; daha yeşil ulaşım olanakları, yeşil ve ekonomik binalar ve öncelikle belediye binalarından başlayarak rüzgâr ve güneş gibi yenilenebilir enerjilere geçiş.

Sadece belediyeye ait binalarda enerji tasarrufu potansiyelinin ne denli büyük olduğuna yönelik iyi bir örnek: Portland 1991 yılında bir eylem planı hazırlayarak 10 yıl içinde 115 bin ton karbondioksitin salımını önlemekle kalmıyor, belediyeye de 9.6 milyon dolarlık enerji tasarrufu sağlayarak boşuna harcanacak bu paranın başka hizmetlere aktarılmasını sağlıyor. Bunun gibi pek çok örneği bulmak için [4]'e bakınız.

Başarılı belediye başkanlarına yönelik bir diğer örnek ise Londra eski Belediye Başkanı Ken Livingstone. Livingstone her ne kadar kendi partisinin başarısız politikalarına kurban gidip yeniden seçilmemiş olsa da örnek uygulamaları ve eylem planlarıyla önemli bir lider oldu. İklim korumaya yönelik icraatlarıyla, iklimi korumaya yönelik dünya şehirlerini bir araya getiren Clinton'un kurduğu organizasyon C40'ın başkanı seçildi. Enerjinin en verimli şekilde kullanılmasını sağlayan "merkezi olmayan enerji" sistemine olan yaklaşımı, Londra'yı genel şebekeden kopartacak şekilde bir yenilenebilir enerji planı hazırlaması ve bunun gibi büyük hedefleriyle Livingstone, dünyanın en iddialı belediye eylem planlarını hazırladı.

1996 yılında Belediye Konseyi'nin bir kararıyla Almanya'nın Freiburg kenti de iklim koruma kervanına katıldı. Bugün kent, ürettiği temiz enerji politikalarıyla Avrupa'nın diğer ülkelerinden ileride bir kent olarak kabul ediliyor. Kentte 1996'dan bu yana nükleer elektriğin payı yarı yarıya düşürüldü ve kentin %50'si ısınma ve elektrik gereksinimini kombine ısı ve elektrik santrallerinden karşılıyor. Kent 2030 yılına kadar emisyonlarını %40 oranında düşürme hedefi koydu. Belediyenin, halkı bilinçlendirmeye yönelik "karbondioksit diyeti" adlı bir programı da bulunuyor.[5]

2- Belediyelerin katılabileceği uluslararası organizasyonlar

1990 yılında, Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen bir kongrenin ardından kurulan ICLEI (Yerel Çevresel Girişimler Uluslararası Konseyi) bugün binden fazla kentin sürdürülebilir politikalar izlemesi için çalışmalar yürütüyor. Yılların birikimi ve deneyimiyle kendi bünyesine katılan belediyeleri yönlendirebilecek kapasitesi bulunan ICLEI, kentlerin iklim konusunda hareket planı oluşturmaları için de know-how aktarımı yapabiliyor. ICLEI, kentlere bilgilendirme ve eğitim olanakları sağladığı gibi, konferanslar vs. yardımıyla kentler arası paylaşımı artırıyor, pilot projeler yürütüyor ve danışmanlık veriyor. Bunların yanı sıra yerel yönetimlere software ve araçlar sunarak daha hızlı harekete geçmelerini sağlıyor.

Yukarıda da bahsi geçen bir diğer organizasyon ise C40 Cities. İstanbul'un da üye olduğu C40, iklim değişikliğine karşı mücadele için dünyadaki büyük kentleri bir araya getiriyor. Bu kentler bir arada belli başlı hareket noktaları için taahhüt veriyor. C40 aynı zamanda her yıl yapılan zirveleriyle örnek uygulamaların paylaşımı için de ortak bir platform işlevi görüyor.

3- Belediye Başkanları için yol haritası ve öneriler

Belediyelerin iklim koruma programları oluşturması için sonsuz olanaklar bulunuyor. Almanya Çevre Bakanı Sigmar Gabriel'in dediği gibi, aslında enerji açığımız değil verimlilik açığımız var. Bu açığı kapatmak hem orta vadede büyük tasarruflar yapılmasını sağlayabilir hem de dünya ikliminin korunmasına katkıda bulunur. Belediyelerin de hareket planlarını kendi bina ve tesislerinden başlayarak kente yaymaları gerekiyor.

Tasarruflar, üç enerji tüketim alanında da mümkün: elektrik, ısınma/soğutma ve ulaşım. Belediyeler bu tasarrufları bina yönetmelikleri, toplu taşıma planları, eğitim programları yoluyla yapabilir. Temiz enerjiye geçiş için hareket planı hazırlamak, temiz enerji yatırımlarına aracı olmak, güneş panelleri kullanımını yaygınlaştırmak da belediyelerin yapabileceği uygulamalar arasında. Örneğin, bugün Barselona'da yapılacak her yeni binanın güneş enerjisi kullanması şart koşuluyor. Ya da Almanya'da yapıldığı gibi, belediyeler

fotovoltaik güneş panellerinin yaygınlaşması için bu panellerin daha ucuza temin edilebilmesi konusunda aracılık yapıyor.

ICLEI'nin iklim hareketine katılan kentlere önerdiği yol haritasına göre 5 kilometre taşı belediyelere rehberlik yapabilir:

1. **Emisyon envanteri ve tahmini hazırlamak:** Belediyeler enerji tüketimi ve atık üretimine dayalı olarak geçmişteki belli bir yılın (örneğin 2000) emisyonlarını ölçmek üzere bir envanter hazırlar ve gelecekte belirlenen bir yıl için emisyon tahminlerini belirler (örneğin 2015). Böylece uygulamaların ölçülebilirliği sağlanır.
2. Emisyon envanteri çıkarıldıktan sonra kent için **emisyon azaltım hedefi belirlenir**. Hedef siyasi iradeyi teşvik eder, planlama ve uygulama evreleri için çerçeve oluşturur.
3. **Yerel Hareket Planı geliştirmek:** Belirlenen hedef çerçevesinde emisyonları azaltmak üzere pek çok paydaşla birlikte bir hareket planı hazırlanır. Bu hareket planının belirli politikaları, stratejileri ve ölçütleri içermesi gerekir. Her alt plan için bir zaman çizelgesi ve finans mekanizmalarının tanımlanması şarttır. Ayrıca, kimlerin ve hangi bölümlerin de görev alacağı bu planda tarif edilmelidir. Planlara, doğrudan ölçütlerin yanı sıra eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri de eklenmektedir.
4. **Politika ve ölçütleri uygulamak:** Yerel Hareket Planı'nda öngörülen adımlar uygulamaya alınır. Bu uygulamalar yukarıda da sözünü ettiğimiz gibi belediye binalarında iyileştirmeler, yeşil bina uygulamaları veya yönetmelikleri, kentin ışıklandırmasında düzenlemeler, toplu taşımada ilerlemeler ve yenilenebilir enerjilerin yaygınlaştırılması şeklinde olabilir.
5. **Sonuçları denetlemek ve ölçmek:** Uygulamalar sürerken her aşamada sonuçların gözlemlenmesi başarıları ölçmek için önemli bir göstergedir.

REFERANSLAR

[1] http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/25_09_07climatepoll.pdf

[2] Nickels'in 2007 yılı itibarıyla icraatları için:

<http://www.seattle.gov/climate/docs/SeaCAP%20Progress%20Report2007.pdf>

[3] ABD'deki örnek uygulamalar için:

<http://www.usmayors.org/climateprotection/documents/2007bestpractices-mcps.pdf>

[4] Belediyelerin yaptıklarına ve yapabileceklerine yönelik önerdiğimiz ayrıntılı bir rehber için:

http://www.climatemanual.org/Cities/downloads/ClimateProtectionManual_Cities.pdf

[5] http://www.freiburg.de/servlet/PB/menu/1203150_12/index.html